

ANALIZA SEKTORA ROLNEGO KAZACHSTANU

(I kwartał 2018 roku)

Od momentu uzyskania przez Kazachstan niepodległości w 1991 roku wiele przedsiębiorstw z branży rolniczej upadło, co doprowadziło do zmniejszenia pogłowia zwierząt gospodarskich, pogorszenia bazy technicznej oraz migracji ludności ze wsi do miast. Kazachstan wyznaczył cele i zadania, które mają podnieść poziom rozwoju sektora rolniczo-przemysłowego i stopniowo je realizuje. Są to m.in.: zwiększenie użytków rolnych, wykształcenie profesjonalnej kadry, wprowadzenie preferencyjnego systemu podatkowego dla rolników na wsiach oraz inne preferencje, inwestycje w badania naukowe.

Na dzień dzisiejszy sektor rolniczo-przemysłowy Kazachstanu jest dynamicznie rozwijającą się branżą gospodarki, której coroczne tempo wzrostu wynosi 104,5 %.

Powierzchnia Kazachstanu wynosi 2,7 mln km². Różnorodne warunki klimatyczne i charakterystyki gleb sprzyjają uprawie roślin różnych gatunków i hodowli zwierząt gospodarskich. Tradycyjnie na północy kraju rozwinięta jest uprawa zbóżowych (udział rolnictwa w regionie 15-25%), na południu uprawiają głównie ryż, owoce i warzywa (udział rolnictwa 15%), pozostałe regiony zajmują się głównie hodowlą zwierząt (udział rolnictwa 10%). Według oceny ekspertów kraj może produkować 3 razy więcej produktów rolnych, niż ma na nie zapotrzebowanie.

Udział sektora rolniczo-przemysłowego w strukturze PKB kraju w ciągu ostatnich 5 lat zachowuje się na poziomie 4,2-4,8%.

W roku 2018 powierzchnia upraw rolnych wyniosła 21,8 mln ha (generalnie ten wskaźnik jest stały i zachowuje się na podobnym poziomie w ciągu ostatnich 10 lat), z których 14,7 mln ha przeznaczono na uprawę zboża, 26,6 mln na uprawę roślin oleistych, ponad 2,5 mln na uprawę jęczmienia, owsa, kukurydzy, grochu, ciecierzycy. W stosunku do 2017 roku zwiększono powierzchnie upraw paszowych o 16%.

Wielkość produkcji (usług) w rolnictwie, leśnictwie i hodowli ryb w okresie styczeń-lipiec 2018 roku wyniosła w kraju 1 309,7 mld KZT, czyli o 3,5% więcej, niż w analogicznym okresie 2017 roku.

Wzrost jest uwarunkowany zwiększeniem wielkości uboju bydła i drobiu w wadze żywej o 4,9%, udoju surowego krowiego mleka o 3,2%, wzrostem liczby jajek kurzych o 13,6%.

Pogłowia zwierząt gospodarskich według stanu na 1 czerwca 2018 roku

Rok	Bydło tys. szt.	Owce i kozy, tys. szt.	Trzoda chlewna, tys. szt.	Konie, tys. szt.	Wielbłądy, tys. szt.	Drób, tys. szt.
2017	8 000,3	25 095,5	952,1	2 688,9	205,8	40 853,9
2018	8 347,4	25 172,2	929,9	2 862,6	220,5	43 224,6

Źródło: Komitet Statystyczny Ministerstwa Gospodarki Narodowej RK

INWESTYCJE

W I kwartale 2018 roku inwestycje w rolnictwo, leśnictwo i hodowlę ryb wyniosły 44,06 mld KZT, czyli o 31,4% więcej niż w analogicznym okresie 2017 roku. W porównywalnych cenach (czyli z uwzględnieniem inflacji) portfel inwestycyjny sektora rolno-przemysłowego zwiększył się o 24,9%.

Według danych Komitetu Statystycznego Ministerstwa Gospodarki Narodowej Republiki Kazachstanu najczęściej zainwestowano w obwodzie północno-kazachstańskim – 12,5 mld KZT, czyli +31,8% r/r. W

pozostałych obwodach inwestycje w rolnictwo, leśnictwo i hodowlę ryb w I kwartale 2018 roku wyglądają następująco:

- obwód kustanajski – 6 366,2 mln KZT
- obwód akmoliński – 5 971,0 mln KZT
- obwód pawłodarski – 2 526,3 mln KZT
- obwód wschodnio-kazachstański – 2 299,0 mln KZT
- obwód karagandyński – 1 211,4 mln KZT
- obwód aktobiński – 1 812,7 mln KZT
- obwód zachodnio-kazachstański – 346,4 mln KZT
- obwód atyrauski – 84,3 mln KZT
- obwód mangistauski – 11,2 mln KZT
- obwód kyzylordyński – 49,2 mln KZT
- obwód południowo-kazachstański – 1 620,1 mln KZT
- obwód żambylski – 3 227,1 mln KZT
- obwód ałmatyński – 6 019, 1 mln KZT
- Ałmaty – 10,6 mln KZT

59,9% wszystkich inwestycji w sektorze rolno-przemysłowym zainwestowano w uprawę roślin sezonowych – 26,4 mld KZT, +18,8% r/r.

Inwestycje w rolnictwo, leśnictwo i hodowlę ryb. Styczeń-marzec 2018 r./mln KZT

	2018	2017	Wzrost r/r
Rolnictwo, leśnictwo i hodowla ryb	44 058,9	33 541,6	31,4%
Uprawa roślin i hodowla zwierząt, polowanie oraz świadczenie usług w tych dziedzinach	43 848,2	33 486,5	30,9%
Uprawa roślin sezonowych	26 411,1	22 228,8	18,8%
Hodowla zwierząt	11 589,7	7 255,4	59,7%
Rolnictwo mieszane	4 400,6	3 754,1	17,2%
Uprawa roślin wieloletnich	1 179,4	50,3	2247,1%
Pomocnicze rodzaje działalności w dziedzinie upraw rolnych	267,4	189,8	40,9%
Produkcja produktów szkółek	-	0,7	-
Polowanie i chwytanie w pułapki, w tym świadczenie usług w tych dziedzinach	-	7,3	-
Leśnictwo i pozyskiwanie drewna	164,3	-	-
Rybołówstwo i akwakultura	46,5	55,1	-15,6%

Źródło: Komitet Statystyczny Ministerstwa Gospodarki Narodowej RK

OBROTY HANDLOWE

Eksport produktów rolnych i produktów rolnych przetworzonych w I kwartale 2018 roku wyniósł 794,7 mln USD. W stosunku do analogicznego okresu 2017 roku odnotowano zwiększenie eksportu produktów kompleksu rolniczo-przemysłowego o 47,5% (z 538,9 mln USD do 794,7 mln USD). Najwięcej eksportowano pszenicy (31,6%) oraz mąki (15%).

Najważniejsze pozycje towarowe w eksporcie produktów rolnych. I kwartał 2018 r.

Nr	Nazwa towaru	I kwartał 2018			
		Eksport, ton	Udział w ogólnym wolumenie, %	Eksport, tys. USD	Udział w ogólnym wolumenie, %
	Pszenica i mieszanka żyta z pszenicą	1 614 337,5	45,2	251 313,0	31,6
	Mąka pszenna i pszenżytnia	625 431,0	17,5	119 454,9	15,0
	Jęczmień	529 737,2	14,8	85 709,5	10,8
	Nasiona Inu, niemielone lub mielone	123 494,5	3,5	39 268,5	4,9
	Nasiona słonecznika	119 434,0	3,3	33 042,5	4,2
	Włókno bawełniane, nieczesane	16 893,0	0,5	28 251,1	3,6
	Cukier trzcinowy lub buraczany	46 041,5	1,3	21 474,8	2,7

Źródło: Ministerstwo Rolnictwa RK

Główne kraje-importerzy produktów przetworzonych kompleksu rolniczo-przemysłowego

Nazwa towaru	I kwartał 2017		I kwartał 2018	
	Eksport, ton	Eksport, tys. USD	Eksport, ton	Eksport, tys. USD
AFGANISTAN	332 218,2	71 466,5	394 155,4	77 804,2
UZBEKISTAN	184 099,2	33 247,1	325 493,4	73 960,2
ROSJA	58 166,0	35 471,0	58 254,4	41 511,8
CHINY	22 776,9	15 941,6	36 508,1	24 415,0
KIRGISTAN	31 810,7	18 169,1	40 274,3	24 219,5
MOŁDAWIA	6 019,0	8 842,8	6 814,4	11 206,4
ŁOTWA	11 288,0	16 568,7	5 881,9	9 749,8
POLSKA	180,0	1 210,7	226,0	1 720,5

Źródło: Ministerstwo Rolnictwa RK

Lokalni producenci nie są w stanie pokryć zapotrzebowania na produkty rolne, dlatego zachowuje się zależność od importu, głównie od produktów przetworzonych.

Najważniejsze pozycje towarowe w imporcie produktów rolnych. I kwartał 2018 r.

Nr	Nazwa towaru	I kwartał 2018		I kwartał 2017	
		Import, ton	Import, tys. USD	Import, ton	Import, tys. USD
1	Mięso i podroby, świeże, mrożone i schłodzone	17 244,1	17 095,9	12 249,2	15 035,7
2	Mleko i śmietanka	4 514,6	11 154,4	4 247,6	10 431,6
3	Oleje i tłuszcze roślinne	8 492,6	9 126,4	4 426,4	5 975,5

Źródło: Komitet Statystyczny Ministerstwa Gospodarki Narodowej RK

PRZEMYSŁ MLECZARSKI

Przemysł mleczarski w Kazachstanie intensywnie się rozwija. W Narodowym Planie „100 konkretnych kroków” Prezydent Nazarbajew wskazał następujący krok: „Pozyskanie strategicznych inwestorów dla rozwoju produkcji mleka i produktów mlecznych. Główny cel: połowę produkcji eksportować do krajów WNP. Praca ma się odbywać na zasadzie działania spółdzielni na wsiach”.

Największa produkcja mleka i śmietanki jest w obwodzie północno-kazachstańskim – 24,4% w skali krajowej; w obwodzie ałmatyńskim – 20,9% i w obwodzie kustanajskim – 16,4%. W zakresie produkcji masła czołowe miejsce zajmują przedsiębiorstwa z Ałmaty – 27,5% w skali krajowej; z obwodu kustanajskiego – 23,9% oraz obwodu północno-kazachstańskiego – 13,8%. Największe wolumeny produkcji serów i twarogu odnotowano w obwodzie ałmatyńskim – 28,1% w skali krajowej, obwodzie wschodnio-kazachstańskim – 13,9% oraz w Ałmaty – 9,9%.

Największe przedsiębiorstwa w Ałmaty i obwodzie ałmatyńskim to:

- FoodMaster - <http://www.foodmaster.kz/>;
- Raimbek Group - <https://raimbek.com/>;
- Adal sut - <http://www.adal.kz/>;
- Oraz inne

Największe przedsiębiorstwa w obwodzie kustanajskim to:

- DEP Sp. z o.o. - <http://dep.kz/>;
- MILCH Sp. z o.o. - <http://www.new-day.kz/company>;
- Lider-2010 Sp. z o.o. - <http://lider2010.kz/>;
- Oraz inne

Największe przedsiębiorstwa w obwodzie północno-kazachstańskim to:

- MOLPRODUKT Sp. z o.o. - http://www.agroproduct.kz/o_kompanii/zavodi;
- Mołocznyj Sojuz Sp. z o.o. - <http://milk-union.kz/>;
- Filia w Pietropawłowsku spółki Masłodiel - <http://www.maslodel.kz/>;
- Oraz inne

Największe przedsiębiorstwa w obwodzie wschodnio-kazachstańskim to:

- Emil Sp. z o.o. - <http://www.amil.kz/>;
- Bagration Ułan Sp. z o.o. - <http://bagration.kz/>;
- Ust-Kamienogorski zakład mleczarski;
- Oraz inne

PROGRAMY PAŃSTWOWE:

1. ***Państwowy program rozwoju sektora rolniczo-przemysłowego Kazachstanu na lata 2017-2021***, w ramach którego przewiduje się wykonania 10 głównych zadań:
 - Bezpieczeństwo spożywcze;
 - Dostęp do finansowania;
 - Optymalne opodatkowanie;
 - Podniesienie efektywności wykorzystania zasobów ziemskich i wodnych;
 - Dostęp do rynku zbytu i rozwój eksportu;
 - Nauka rolnicza;
 - Transfer technologii i rozwój kwalifikacji podmiotów kompleksu rolniczo-przemysłowego;

- Wyposażenie techniczne i intensyfikacji produkcji;
- Jakość świadczenia usług państwowych i cyfryzacja;
- Rozwój terenów wiejskich.

2. Program „Agrobusiness 2020”

- Wsparcie finansowe dla producentów rolniczych;
- Zapewnienie dostępu towarów, usług i robót dla podmiotów sektora rolniczo-przemysłowego;
- Bezpieczeństwo fitosanitarne i weterynaryjne;
- Udział państwa w rozwoju rolnictwa i wszechstronne wsparcie producentów rolniczych.

3. Program rozwoju hodowli bydła mięsnego na lata 2018-2027

- Wzrost gospodarstw rolnych;
- Zapewnienie pracy ludności wiejskiej;
- Zwiększenie eksportu mięsa;
- Program oferuje rolnikom kredyty na okres do 15 lat ze stawką 4%;
- Utworzenie 80 przemysłowych obiektów do tuczenia bydła oraz 7 kompleksów przetwórstwa mięsnego.

CYFRYZACJA W ROLNICTWIE:

Kazachstan dzisiaj aktywnie wdraża program cyfryzacji gospodarki Kazachstanu. Cyfryzacja ma dotknąć wszystkich dziedzin gospodarki, w tym także rolnictwa. Na chwilę obecną cyfryzacja w tej branży nie jest mocno rozwinięta. Jednak planowane są:

- Automatyzacja procesu subsydiowania rolnictwa;
- Automatyzacja rejestracji maszyn rolniczych, wydania prawa jazdy, scentralizowany monitoring i kontrola stanu technicznego maszyn rolniczych;
- Automatyzacja procesu śledzenia produktów rolniczych, ewidencja.

Według szacunków ekspertów cyfryzacja w rolnictwie pozwoli zwiększyć urodzaj zboża co najmniej 2 razy, wydajność pracy – 2,5 razy, pogłowię zwierząt gospodarskich – 1,5-2 razy.

Nowe technologie są również wdrażane w zakresie maszyn i urządzeń rolniczych. Pierwszy „inteligentny” kombajn został zaprezentowany w obwodzie ałmatyńskim, w parku rolniczym „Kaskielen”. Bezzałogowy kombajn spółki John Deere kosztuje 300 tys. euro. Maszynę wzięto w leasing na 7 lat. Koszty zostaną pokryte ze środków państwowych.

FIRMY ROLNICZE

Według stanu na 1 sierpnia 2018 roku w Kazachstanie zarejestrowano 17 390 przedsiębiorstw w branży rolniczej (17 031 małych, 290 średnich, 69 dużych).

Największą państwową spółką w tej branży jest Narodowa spółka „Kazagro”. Działalność holdingu obejmuje kwestie realizacji polityki państwowej w sferze kredytowania, ubezpieczenia przedsiębiorstw rolniczych, rozwoju rynku produktów rolniczych, rozwoju wsi etc. - <http://www.kazagro.kz/>.

Kazachstańscy producenci maszyn rolniczych:

- Zakład produkcji kombajnów „Wektor” w Koksztetu - <http://kazrost.kz/partners/company-vector>;
- Zakład produkcji kombajnów „Agromaszholding” w Kostanaju - <http://xn--80ay1a.xn--80ao21a/ru/>;

Lokalna produkcja urządzeń i maszyn rolniczych jest niewystarczająca, dlatego Kazachstan w dalszym ciągu aktywnie sprowadza tę kategorię towarów z zagranicy.

Import urządzeń rolniczych w I kwartale 2018 roku

Nr	Nazwa towaru	I kwartał 2018	
		Import, ton	Import, tys. USD
1	Urządzenia do rolnictwa, pszczelarstwa, ogrodnictwa, leśnictwa, hodowli drobiu	3 268,0	25 433,7

W 2017 roku import tej kategorii towaru wyniósł 20 396,5 tys. USD.

SPÓŁDZIELNIE ROLNICZE

Prezydent Kazachstanu w swoim Orędziu do narodu Kazachstanu „Trzecia modernizacja: globalna konkurencyjność” z dnia 31 stycznia 2017 roku określił zadanie „... w ciągu 5 lat stworzyć wszystkie warunki dla połączenia ponad 500 tys. gospodarstw w spółdzielnię”.

Według danych za I kwartał br. na wsiach mieszka 42,5% ludności, zaś w miastach 57,5%. Utworzenie spółdzielni ma pomóc w rozwiązaniu problemu niskiego stopnia zatrudnienia na wsiach. Poza tym, spółdzielnie wspierają małe gospodarstwa i dają rolnikom większe możliwości do przechowywania i zbytu produktów rolniczych.

Według stanu na 1 kwietnia br. w Kazachstanie zarejestrowano 2 849 spółdzielni rolniczych. Jednak nie wszystkie spółdzielnie mają pełne wyposażenie i prowadzą aktywną działalność. Część z nich, a mianowicie 42%, działa tylko formalnie.

GŁÓWNE INSTYTUCJE I ORGANIZACJE BRANŻOWE

1. Związek Hodowców Świń Kazachstanu - <https://www.svinovod.kz/blank-5>;
2. Związek Przedsiębiorstw Przemysłu Mięsnego Kazachstanu - <https://www.meatunion.kz/rus/>;
3. Związek Przedsiębiorstw Przemysłu Bawełnianego Kazachstanu - <https://www.cottonunion.kz/>;
4. Zrzeszenie przedsiębiorstw kredytowych sektora rolniczo-przemysłowego - <http://askt.kdt.kz/>;
5. Związek Rolników Kazachstanu - <http://sfk.kz/ru/homepage/>;
6. Związek Przedsiębiorstw Przemysłu Zbożowego Kazachstanu - <http://grainunion.kz/>;
7. Związek Hodowców Drobiu Kazachstanu – www.ptica.kz;

SUBSYDIA

1. Preferencje, przewidziane Ustawą RK „O inwestycjach”;
2. Subsydia dla przedsiębiorstw przetwórczych na zakup produktów rolniczych dla produkcji produktów i ich przetwarzania;
3. Subsydia w ramach zabezpieczania i ubezpieczania pożyczek podmiotów sektora rolniczo-przemysłowego;
4. Subsydia w zakresie pokrycia części wydatków, poniesionych przez podmioty sektora rolniczo-przemysłowego podczas inwestowania;
5. Inwestycyjne preferencje podatkowe, przewidziane przez Ordynację Podatkową RK;
6. Subsydia dla gospodarstw rolnych;
7. Pozostałe subsydia.

ZAKOŃCZENIE

Według badań przeprowadzonych przez **Kazachstański Instytut Badań Strategicznych** dla Kazachstanu w rolnictwie ważne będą następujące kwestie:

- Innowacje selekcyjno-genetyczne;
- Wieloperacyjny sprzęt rolniczy;
- Komputeryzacja i automatyzacja procesu tuczenia zwierząt gospodarskich, produkcji i przetwarzania produktów rolniczych;
- Opracowanie nowych preparatów biologicznych;
- Zapewnienie urządzeń rolniczych;
- Rozwój infrastruktury sektora rolniczo-przemysłowego.

Do przygotowania analizy wykorzystano materiały z następujących stron internetowych:

- <http://www.energyprom.kz/>
- <https://kapital.kz/>
- <http://mgov.kz/ru/>
- <http://www.halykfinance.kz/ru>
- <https://abctv.kz/ru>
- <http://kisi.kz/ru>
- <http://stat.gov.kz>
- <http://kgd.gov.kz/ru>